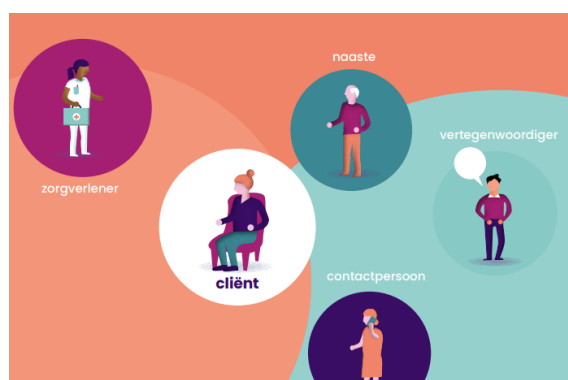

Uit de praktijk: Wat is de rol van de cliëntvertegenwoordiger?

Geplaatst op 14 oktober 2024

Iedere cliënt beslist, waar mogelijk, zelf over zijn of haar leven. Dit principe is niet voor niets diep verankerd in onze wetgeving. Regie over het eigen leven is een cruciaal aspect van hoe je de kwaliteit van leven ervaart. Maar wat als je tijdelijk of permanent niet in staat bent om weloverwogen beslissingen te nemen?

Beluister artikel

Een cliëntvertegenwoordiger komt in beeld als je tijdelijk of permanent niet in staat bent om beslissingen te nemen. Iemand die namens jou beslissingen neemt dus. Hoewel het concept van een vertegenwoordiger duidelijk lijkt, roept het in de praktijk veel vragen op. Wie beslist daadwerkelijk? Is het de cliënt, de zorgverlener of toch de vertegenwoordiger? En hoe wordt dat bepaald? Daarnaast is er vaak verwarring over wie precies de vertegenwoordiger is en wat een goede vertegenwoordiger zou moeten doen. Deze onduidelijkheden kunnen leiden tot misverstanden die het welzijn van de cliënt beïnvloeden.

Wilsonbekwaamheid

Een van de grootste misverstanden is de veronderstelling dat een vertegenwoordiger altijd beslist in plaats van de cliënt. De cliënt heeft echter altijd de zeggenschap, tenzij hij of zij de situatie niet kan overzien – wat we ‘wilsonbekwaamheid ter zake’ noemen. Alleen dan neemt de vertegenwoordiger de beslissingen. De zorgverlener beslist of de cliënt de betreffende keuze voldoende overziet, dus wilsbekwaam ter zake is. Dat geldt ook als een vertegenwoordiger is benoemd door de rechter (een mentor, bewindvoerder of curator). De cliënt beslist zelf, tenzij de zorgverlener hem of haar wilsonbekwaam acht.

Een voorbeeld. Een cliënt met overgewicht begrijpt de risico's van haar leefstijl volledig, maar kiest ervoor deze niet aan te passen. In zo'n geval ligt de beslissing bij haar. Een goede cliëntvertegenwoordiger zal deze keuze respecteren, ook al lijkt het misschien niet de verstandigste beslissing. Pas als de cliënt de consequenties van haar keuzes niet meer kan overzien neemt de vertegenwoordiger het over. Denk bijvoorbeeld aan een mevrouw met diabetes in een vergevorderd stadium van dementie, die zonder dat ze de nadelen begrijpt een doos chocolaatjes wil leegeten.

Belang cliënt voorop

Het is een misverstand dat een goede vertegenwoordiger altijd de meest verstandige, veilige of gezonde optie moet kiezen. Een goede vertegenwoordiger blijft zo dicht mogelijk bij de wensen van de cliënt, ook als deze keuzes mogelijk minder verstandig of gezond zijn. Het belang van de cliënt staat daarbij altijd voorop, maar dit belang is breder dan alleen fysieke veiligheid. Levensruimte en de mogelijkheid om persoonlijke wensen te vervullen, spelen ook een belangrijke rol. Met andere woorden: goede vertegenwoordiging dient bij te dragen aan een waardevol leven voor de cliënt.

Handreiking Goede cliëntvertegenwoordiging

De wet omschrijft niet wat een goede vertegenwoordiger moet kunnen. Een aantal organisaties, waaronder Artsenfederatie KNMG, Mentorschap Nederland, de Nederlandse Patiëntenfederatie en Raad op Maat, heeft daarom een handreiking ‘Goede cliëntvertegenwoordiging’ gemaakt. De handreiking geeft elf belangrijke kwaliteitseisen en biedt ook duidelijkheid over wie de vertegenwoordiger van de cliënt kan zijn, wat de rechten van cliënten zijn en wat de taak is van de zorgverlener ten opzichte van de vertegenwoordiger en de cliënt.

Cruciale rol cliëntenraad

Cliëntenraden spelen een cruciale rol in het waarborgen van de rechten van cliënten en de positie van vertegenwoordigers. Zo kan de raad adviseren te controleren of in elk dossier duidelijk is vastgelegd wie de vertegenwoordiger is. De raad kan controleren of cliënten op de hoogte zijn van hun vertegenwoordiger en of ze tevreden zijn. Daarnaast kan de cliëntenraad nagaan of de rechten van cliënten in de praktijk gerespecteerd worden. En of vertegenwoordigers, cliënten en zorgverleners voldoende geïnformeerd zijn over dit onderwerp. Indien nodig kan de raad adviseren om extra voorlichting of scholing te geven.

Meer info

[Download handreiking](#)

Dit artikel verscheen in LOC tijdschrift [Zorg & Zeggenschap](#), herfsteditie 2024

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: [Adviesonderwerpen van de cliëntenraad](#), [Rechten van mensen](#)

Trefwoorden: [zorg en zeggenschap](#)